

Вишневецький Олександр Сергійович

канд. екон. наук, старший науковий співробітник
Інститут економіки промисловості НАН України,
м. Київ, Україна

ЦИФРОВІЗАЦІЯ ТА ЕКОНОМІЧНЕ ЗРОСТАННЯ: КОЛИ ОЧІКУВАННЯ НЕ ВІДПОВІДАЮТЬ РЕАЛІЯМ

Питання, пов'язані з цифровізацією економіки, останні роки займають ключові позиції порядку денного в середовищі науковців, бізнесменів, представників урядів, міжнародних та громадських організацій [1].

Аналітики та експерти SAP стверджують, що цифровізація виробництва призводить до «покращення продуктивності: зниження витрат на обслуговування (до 60%) або зменшення капітальних вкладень (25%); нові операційні процеси, призводять до зниження собівартості робочої сили (на 30%) з покращенням загальної ефективності обладнання (5%-10%) та зниженням рівня браку (30%-50%); люди здійснюють оптимізацію процесів, що призводить до підвищення продуктивності на 10%-30% у вигляді вищих результатів та менших витрат; зниження ризиків, таких як зниження гарантійних витрат на (10%) та покращення відповідності за рахунок 100% відстеження компонентів та процесів» [2, С. 2].

Представники PWC вважають, що лише «ШІ може зробити внесок у світову економіку у 2030 році до 15,7 трлн дол., що більше, ніж поточний обсяг виробництва Китаю та Індії разом узятих. З яких 6,6 трлн дол., ймовірно, будуть отримані за рахунок підвищення продуктивності, а 9,1 трлн дол. – за рахунок побічних ефектів. Підвищення продуктивності праці, як очікується, забезпечить понад 55% всього приросту ВВП від ШІ за період 2017-2030 рр.» [3, С.3].

Позитивні оцінки провідних консалтингових фірм світу щодо перспектив цифровізації для економіки збігаються з думкою бізнесу. Три роки тому, у 2016 році, було зафіксовано дуже високі очікування від подальшого розвитку Індустрії 4.0. Так, більшість компаній (55%) очікувало, що інвестиції в Індустрію 4.0 окупляться протягом двох років. На запитання «Який період повернення цифрових інвестицій ви очікуєте?», лише 8% компаній відповіли, що такий період буде «понад п'ять років» [4, С.25]. Зважаючи на домінування короткострокового періоду окупності (два роки), можна було очікувати значного збільшення інвестицій у цій сфері. У свою чергу інвестиції повинні супроводжуватися значним економічним зростанням.

Виходячи з цього можна сформулювати гіпотезу, відповідно до якої цифровізація має забезпечувати прискорене економічне зростання. Однак якщо поглянути на динаміку світової економіки (рис. 1), то помітне стійке зниження темпів зростання. З моменту проголошення руху в напрямку Індустрії 4.0 на Ганноверському ярмарку у 2011 році середні темпи зростання світової економіки у 2011-2018 роках становили лише 2,84% на рік. Це майже у 2 рази нижче середніх темпів зростання ВВП півстоліття тому, коли він у 1961-1968 рр. становив 5,47%.

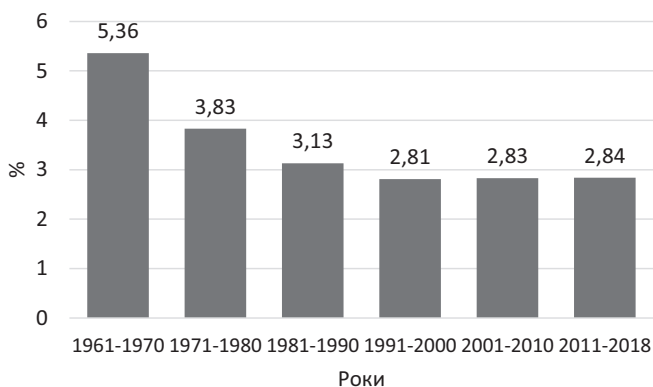

Рис.1. Середньорічні темпи приросту глобального ВВП у визначених інтервалах, %

Таким чином, впровадження цифрових технологій досить забезпечує такого економічного ефекту, як індустріалізація 60-х років минулого століття.

Але враховуючи, що цифровізація у світі проходить не рівномірно, доцільно перевірити гіпотезу, що в країнах з більшим рівнем цифровізації, відбувається прискорене економічне зростання.

Для оцінки рівня цифровізації країни було використано Індекс розвитку ІКТ [5], який розраховується Міжнародним союзом електров'язку ООН. Темпи зростання ВВП в перших 10 країнах за цим індексом було порівняно з середніми темпами зростання ВВП в світі (табл. 1). Це порівняння виявлено, що 8 з 10 країни, які входили в ТОП-10 за Індексом розвитку ІКТ у 2017 році, мали менші за світові теми зростанні у 2017 році. В у 2018 році таких країни було 9.

Таким чином, можна стверджувати, що високий рівень цифровізації країни не забезпечує її прискореного економічного зростання. Водночас, в межах даного дослідження, економічна ефективність цифровізації для

Таблиця 1

Темпи зростання ВВП у ТОП-10 країнах за Індексом розвитку ІКТ

№	Країна	Індекс розвитку ІКТ в 2017 р.	Темпи зростання ВВП в 2017 р., %	Темпи зростання ВВП в 2018 р., %
1	Ісландія	8,98	4,60	4,61
2	Республіка Корея	8,85	3,06	2,67
3	Швейцарія	8,74	1,62	2,54
4	Данія	8,71	2,26	1,42
5	Великобританія	8,65	1,82	1,40
6	Гонконг, Китай	8,61	3,84	3,02
7	Нідерланди	8,49	2,87	2,67
8	Норвегія	8,47	1,98	1,45
9	Люксембург	8,47	1,55	2,60
10	Японія	8,43	1,93	0,79
11	Світ		3,16	3,03

Примітка: Складено автором за даними [5-6]

окремих галузей чи підприємств не ставить під сумнів. Це дозволяє зробити висновок, що локальні позитивні результати (за їх наявності) не стали універсальними через об'єктивні обставини і потребують подальших досліджень у цьому напрямку.

Такі тенденції дозволяють зробити висновок, що економічна ефективність інновацій четвертої промислової революції ще не подолала зменшувальну ефективність технологій попередніх промислових революцій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ляшенко В.І. Цифрова модернізація економіки України як можливість проривного розвитку: монографія / В.І. Ляшенко, О.С. Вишневський; НАН України, Ін-т економіки пром-сті. – Київ, 2018. – 252 с.
2. Innovations for Digital Manufacturing [Electronic resource] / M. Lackey. – Access mode. <https://itelligencegroup.com/wp-content/usermedia/solution-brief-sap-digital-manufacturing-glo-en.pdf>, 30.08.2019.
3. What's the real value of AI for your business and how can you capitalise? [Electronic resource] / S. Anand, G. Verweij. – Access mode. <https://www.pwc.com/gx/en/issues/analytics/assets/pwc-ai-analysis-sizing-the-prize-report.pdf>, 30.08.2019.

4. Industry 4.0: Building the digital enterprise [Electronic resource] / R. Geissbauer, J. Vedso, S. Schrauf. – Access mode. <https://www.pwc.com/gx/en/industries/industries-4.0/landing-page/industry-4.0-building-your-digital-enterprise-april-2016.pdf>, 30.08.2019.
5. GDP growth (annual %). World Bank national accounts data, and OECD National Accounts data files [Electronic resource]. – Access mode. <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.KD.ZG?end=2018&start=1960&view=chart>, 30.08.2019.
6. ICT Development Index 2017 [Electronic resource]. – Access mode. <https://www.itu.int/net4/ITU-D/idi/2017/index.html>, 30.08.2019.